

learning, there are also several disadvantages that should be considered.

Greater independence in learning means greater responsibility, especially in terms of discipline and organization. Students studying remotely must stay focused and cannot neglect their studies even for a few days, since there is no one nearby to remind them about deadlines or important announcements.

It is necessary to check emails regularly and strictly follow a study schedule; otherwise, students may quickly fall behind.

Although studying at home can provide a comfortable environment, students often lack the support and interaction with classmates, which may lead to frustration or a loss of motivation.

Moreover, distance learning centers are relatively rare, so face-to-face meetings happen infrequently. Social media groups can partially replace personal communication, but students usually feel more comfortable discussing course topics if they have met their classmates before.

Online education also does not suit every learning style. For instance, people who prefer practical, hands-on learning may need time to adjust and may feel frustrated with this format.

Likewise, learners who benefit from reviewing material in small discussion groups may find online learning more difficult.

References:

1. Benefits of distance-learning https://www.aiu.edu/blog/the-benefits-of-distance-learning-transforming-education-and-empowering-learners/?utm_source=chatgpt.com # Мова англ. (Дата звернення 24.02.2026)

2. Oxford college https://www.oxfordcollege.ac/news/advantages-disadvantages-distance-learning/?utm_source=chatgpt.com # Мова англ. (Дата звернення: 24.02.2026)

УДК 81'25:174:004.8

Солодка А. К.

МОРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

У статті розглядаються структурні компоненти моральної компетентності перекладача в контексті сучасних професійних викликів. Особлива увага приділяється етичним дилемам, що виникають у зв'язку з використанням штучного інтелекту та перекладом конфлікточутливих дискурсів. У дослідженні визначено роль деонтологічних принципів у забезпеченні якості міжкультурної комунікації. Наголошується, що моральна компетентність – це не лише набір правил, а й динамічна здатність до прийняття етичних рішень у непередбачуваних комунікативних ситуаціях.

The article examines the structural components of a translator's moral competence in the context of modern professional challenges. Particular attention is paid to the ethical dilemmas arising from the use of artificial intelligence and the translation of conflict-sensitive discourses. The study defines the role of deontological principles in ensuring the quality of intercultural communication. The author emphasizes that moral competence is not only a set of rules but a dynamic capacity for ethical decision-making in unpredictable communicative situations.

У сучасному світі, що характеризується стрімкою цифровізацією та геополітичною турбулентністю, роль перекладача як «прозорого посередника» зазнає докорінної трансформації. Моральна компетентність стає фундаментальною складовою професійної придатності, оскільки суто технічних навичок (hard skills) уже недостатньо для вирішення складних етичних дилем. Сьогодні фахівець стикається з викликами, пов'язаними з маніпуляцією інформацією в умовах гібридних загроз, конфіденційністю великих даних та етичністю використання систем нейронного машинного перекладу. Проблема полягає у відсутності єдиного уніфікованого підходу до формування моральної стійкості перекладача в

умовах епохи «постправди» та стрімкої автоматизації інтелектуальної праці.

Об'єкт дослідження є професійна компетентність перекладача в сучасній системі міжкультурної комунікації.

Предмет дослідження: етичні принципи, деонтологічні норми та моральні цінності, що формують зміст моральної компетентності перекладача.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати структуру моральної компетентності перекладача та визначити актуальні вектори її реалізації в умовах сучасних професійних викликів.

Завдання дослідження:

1. Розкрити поняття моральної компетентності як інтегративної міждисциплінарної категорії на основі аналізу сучасних наукових джерел.
2. Окреслити основні етичні виклики, спричинені розвитком штучного інтелекту та кризовими комунікаціями.
3. Визначити шляхи вдосконалення деонтологічної підготовки майбутніх перекладачів.

Сучасні дослідження етики перекладу зосереджені на двох магістральних напрямках: «людський фактор» у кризових умовах та етика взаємодії з алгоритмами. Українські дослідники наголошують на важливості когнітивно-прагматичного аспекту етики, де перекладач виступає не просто ретранслятором, а відповідальним суб'єктом смислотворення, що враховує іллокутивну силу висловлювання. Питання професійної деонтології та академічної доброчесності активно розглядаються в роботах О. Бондаренко, яка вказує на необхідність оновлення кодексів честі перекладача відповідно до реалій гібридних загроз та інформаційних воєн [1, с. 45].

Англомовний науковий дискурс (Baker, Drugan, Pym) зміщується в бік «соціальної відповідальності» перекладача. Baker стверджує, що переклад – це завжди політичний акт, а отже, моральна компетентність включає здатність перекладача усвідомлювати свій внесок у конструювання соціальної та політичної реальності [4, с. 28]. Drugan акцентує увагу на «етиці якості», де професійна відповідальність безпосередньо корелює з надійністю наданих послуг, особливо в юридичній та медичній сферах, де ціна помилки є критичною [5, с. 154]. Окрему нішу займають дослідження етики штучного інтелекту в перекладі, де піднімаються питання авторського права, прозорості алгоритмів та захисту гідності професії в умовах автоматизації [6, с. 89].

1. Структурно-ієрархічна модель моральної компетентності перекладача. Моральна компетентність перекладача не є лінійною характеристикою, а являє собою складну ієрархічну систему, що інтегрує особистісні якості та професійні стандарти. У структурі цієї компетентності виділяють три базові рівні. *Аксіологічний рівень* визначає внутрішню етичну вертикаль фахівця: його ставлення до істини, повагу до авторського права та готовність дотримуватися принципу «не нашкодь» у міжкультурному діалозі [2, с. 80]. *Когнітивний рівень* охоплює глибоке знання деонтологічних кодексів, таких як Загальна декларація перекладачів (FIT) та Хартія перекладача. Важливо розуміти, що знання правил не тотожне їх виконанню, тому вирішальним є *поведінковий рівень* – здатність до «етичної рефлексії» у стресових ситуаціях. Як зазначає Р. Зорівчак, перекладач постійно перебуває в стані «етичного вибору» між буквальним відтворенням і прагматичною адаптацією, що вимагає високої моральної зрілості [2, с. 84].

2. Етичні виклики штучного інтелекту та «технологічна чесність». Розвиток нейронних мереж та систем машинного перекладу (NMT) радикально змінив етичний ландшафт професії. Сьогодні моральна компетентність включає поняття «технологічної прозорості». Виникає дилема: чи етично використовувати алгоритми без повідомлення про це замовника? Дослідження показують, що приховування використання ШІ підриває довіру до інституту перекладу загалом [6, с. 92]. Більше того, існує проблема «алгоритмічної упередженості» — ШІ може транслювати гендерні або расові стереотипи, закладені в навчальних даних. Морально компетентний перекладач зобов'язаний здійснювати критичне пост-редагування (MTPЕ), виступаючи етичним фільтром між машиною та людиною. У цьому

контексті «інтелектуальна чесність» стає ключовою доброчесністю, що запобігає перетворенню перекладача на пасивного оператора коду [3, с. 35].

3. Моральна стійкість перекладача в умовах конфліктного та кризового дискурсу. У ситуаціях воєнних конфліктів або політичної нестабільності перекладач часто опиняється в епіцентрі інформаційного протистояння. Традиційний принцип «нейтральності» піддається серйозній критиці. Чи повинен перекладач залишатися безстороннім, перекладаючи заклики до насилля або дезінформацію? Сучасна перекладацька етика (М. Baker) стверджує, що перекладач несе соціальну відповідальність за наслідки своєї праці [4, с. 30]. Моральна компетентність проявляється як здатність ідентифікувати «мову ворожнечі» (hate speech) та маніпулятивні стратегії. Виникає концепт «активістського перекладу», де фахівець свідомо обирає не ставати інструментом пропаганди. Це вимагає не лише лінгвістичного хисту, а й громадянської мужності відмовитися від проєктів, що суперечать загальнолюдським моральним нормам [1, с. 49].

4. Багатовекторна лояльність та конфлікт інтересів. Класичне перекладознавство розглядало лояльність як вірність оригіналу. Проте в професійній площині перекладач має справу з «трикутником лояльності»: автор – замовник – реципієнт. Конфлікт інтересів виникає тоді, коли замовник вимагає внести зміни в текст, які викривлюють зміст на користь певних комерційних або політичних вигод. Моральна компетентність дозволяє фахівцю аргументовано відстоювати інтереси кінцевого споживача інформації, забезпечуючи її істинність. У медичному або юридичному перекладі цей аспект стає критичним: неточне відтворення терміна через бажання «спростити» текст може мати фатальні наслідки. Відтак, етична спроможність перекладача виступає гарантом безпеки в глобалізованому інформаційному просторі [5, с. 158].

Висновки. Моральна компетентність перекладача не є статичною рисою, а динамічно розвивається разом із трансформацією суспільства. Вона виступає внутрішнім фільтром, який забезпечує стійкість професії в епоху тотальної автоматизації. Дослідження показало, що сучасна етика перекладу виходить за межі простої конфіденційності, охоплюючи цифрову відповідальність та соціальну активність. Формування цієї компетентності має стати пріоритетом у магістерських програмах, оскільки саме етичний складник залишається унікальною перевагою людини над штучним інтелектом. Морально зрілий перекладач стає не просто технічним виконавцем, а гарантом якості та гуманістичних цінностей у глобальному комунікативному просторі.

Література:

1. Бондаренко О. С. Деонтологія перекладу: виклики сучасності. Київ: Наукова думка, 2021.
2. Зорівчак Р. П. Етичні аспекти праці перекладача у глобалізованому світі. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020.
3. Кальниченко О. А. Історія та етика перекладознавства. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023.
4. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation (3rd ed.). Routledge, 2020.
5. Drugan J. *Translation Ethics*. Routledge, 2022.
6. Moorkens J. Ethics in the Age of Machine Translation. In *The Routledge Handbook of Translation and Ethics*. Routledge, 2021.
7. Pym A. On Translator Ethics: Principles for mediation in our time. John Benjamins Publishing Company, 2021.